

CĂLINA JUGASTRU

DREPT CIVIL.
OBLIGAȚIILE

Editura
Stamangiu
2023

CUPRINS

PARTEA I. CONSIDERAȚII PRIVIND OBLIGAȚIILE CIVILE	1
Capitolul 1. Precizări terminologice. Noțiunea și structura obligației civile	1
<i>Secțiunea 1. Noțiunea și evoluția obligației civile</i>	1
§1. Noțiune	1
§2. Scurtă privire istorică	2
<i>Secțiunea a 2-a. Elementele raportului obligațional</i>	3
Capitolul 2. Clasificarea obligațiilor	6
<i>Secțiunea 1. Obligații născute din acte juridice, obligații născute din fapte juridice</i>	6
<i>Secțiunea a 2-a. Obligații de mijloace, obligații de rezultat</i>	6
<i>Secțiunea a 3-a. Obligații de a da, obligații de a face, obligații de a nu face</i>	9
<i>Secțiunea a 4-a. Obligații obișnuite, obligații reale, obligații opozabile terților</i>	10
<i>Secțiunea a 5-a. Obligații civile, obligații naturale</i>	12
Capitolul 3. Izvoarele obligațiilor	13
<i>Secțiunea 1. Scurte considerații istorice</i>	13
<i>Secțiunea a 2-a. Reglementarea actuală</i>	14
PARTEA A II-A. ACTUL JURIDIC CIVIL – IZVOR DE OBLIGAȚII	15
Capitolul 1. Contractul civil	15
<i>Secțiunea 1. Noțiunea de contract civil. Clasificări</i>	15
§1. Contractul – izvor de obligații	15
1.1. Definiția contractului în Codul civil român	15
1.2. Contractul de consum	16
1.3. Contractul civil	16
1.4. Aspecte privind libertatea contractuală	17
§2. Privire istorică asupra evoluției instituției contractului	19
2.1. Dreptul contractual roman	19
2.2. Dreptul medieval al contractelor	20
2.3. Contractele în dreptul modern	20
§3. Clasificarea contractelor civile	21
3.1. Contracte sinalagmatice (bilaterale), contracte unilaterale – art. 1.171 C. civ.	21
3.1.1. Noțiune	21
3.1.2. Contractele sinalagmatice imperfecte	22
3.1.3. Interesul clasificării	23

3.2. Contracte cu titlu oneros, contracte cu titlu gratuit (art. 1.172 C. civ.) _____	24
3.2.1. Noțiune și reglementare _____	24
3.2.2. Interesul clasificării contractelor în contracte cu titlu oneros și contracte cu titlu gratuit _____	24
3.3. Contracte comutative, contracte aleatorii (art. 1.173 C. civ.) _____	25
3.3.1. Noțiune și reglementare _____	25
3.3.2. Interesul clasificării _____	26
3.4. Liberalități și contracte dezinteresate _____	26
3.4.1. Noțiune _____	26
3.4.2. Interesul clasificării _____	27
3.5. Contracte consensuale, contracte solemne, contracte reale (art. 1.174 C. civ.) _____	27
3.5.1. Noțiune și reglementare _____	27
3.5.2. Interesul clasificării _____	30
3.6. Contracte cu executare imediată, contracte cu executare succesivă _____	30
3.6.1. Noțiune _____	30
3.6.2. Interesul clasificării _____	31
3.7. Contracte numite, contracte nenumite (art. 1.168 C. civ.) _____	31
3.7.1. Noțiune și reglementare _____	31
3.7.2. Interesul clasificării _____	32
3.8. Contracte negociate, contracte de adeziune, contracte forțate _____	32
3.8.1. Noțiune _____	32
3.8.2. Interesul clasificării _____	34
<i>Secțiunea a 2-a. Încheierea contractului</i> _____	35
§1. Oferta _____	35
1.1. Noțiune. Condițiile ofertei de a contracta _____	35
1.2. Forța obligatorie a ofertei _____	37
1.2.1. Reglementarea Codului civil _____	37
1.2.2. Teorii privind natura juridică a ofertei de a contracta _____	38
1.2.2.1. Teoria ofertei – act juridic unilateral, izvor de obligații _____	38
1.2.2.2. Teoria antecontractului _____	39
1.2.2.3. Teoria răspunderii civile delictuale _____	39
§2. Acceptarea _____	40
2.1. Noțiune, condiții _____	40
2.2. Formele acceptării _____	40
2.3. Oferta și antecontractul _____	41
2.3.1. Oferta și promisiunea sinalagmatică de a contracta _____	41
2.3.2. Oferta și antecontractul unilateral _____	42
2.4. Convenția de <i>porte-fort</i> și oferta _____	43
§3. Momentul și locul încheierii contractului _____	43
3.1. Momentul încheierii contractului _____	43

3.2. Locul încheierii contractului _____	45
<i>Secțiunea a 3-a. Efectele generale ale contractului civil</i> _____	46
§1. Privire asupra principiilor care guvernează efectele contractului civil _____	46
§2. Principiul forței obligatorii a contractului civil _____	46
2.1. Noțiune, sediul materiei _____	46
2.2. Excepții de la principiul forței obligatorii a contractului _____	47
2.3. Precizări în raport cu forța obligatorie a contractului _____	47
2.3.1. Forța obligatorie în raport cu părțile contractante _____	47
2.4. Forța obligatorie în raport cu instanța de judecată. Problema impreviziunii _____	50
2.4.1. Revizuirea convențională a contractului _____	50
2.4.1.1. Nominalismul monetar _____	50
2.4.2. Mecanisme de revizuire convențională _____	53
2.4.3. Impreviziunea contractuală _____	55
2.4.3.1. Definiție, condiții _____	55
2.4.3.2. Efectele impreviziunii _____	56
§3. Principiul relativității efectelor contractului civil _____	57
3.1. Semnificația principiului. Părți, terți, avânzi-cauză _____	57
3.2. Excepțiile de la relativitatea efectelor contractului _____	59
3.2.1. Excepțiile aparente de la relativitatea efectelor contractului _____	59
3.2.1.1. Promisiunea faptei altuia (convenția de porte-fort) _____	59
3.2.1.1.1. Sediul materiei _____	59
3.2.1.1.2. Noțiune. Formele promisiunii faptei altuia _____	60
3.2.1.1.3. Aplicații ale convenției de porte-fort _____	60
3.2.1.1.4. Obiectul contractului de porte-fort _____	60
3.2.1.1.5. Efectele promisiunii pentru altul _____	61
3.2.1.2. Acordurile colective _____	62
3.2.1.3. Acțiunile directe _____	62
3.2.1.4. Reprezentarea _____	63
3.2.1.4.1. Noțiune. Izvoarele reprezentării _____	63
3.2.1.4.2. Condițiile și efectele reprezentării _____	63
3.2.1.4.3. Ratificarea _____	64
3.2.2. Excepții reale de la relativitatea efectelor contractului. Stipulația pentru altul – excepție veritabilă de la principiul relativității efectelor contractului _____	65
3.2.2.1. Privire istorică asupra contractului în favoarea unei terțe persoane _____	65
3.2.2.2. Noțiune _____	66
3.2.2.3. Reglementare, aplicații practice _____	66
3.2.2.4. Natura juridică _____	66
3.2.2.5. Condițiile contractului în favoarea unei terțe persoane _____	67
3.2.2.6. Efectele stipulației pentru altul _____	68

§4. Principiul opozabilității efectelor contractului civil _____	69
4.1. Opozabilitate și relativitate _____	69
4.2. Simulația _____	70
4.2.1. Precizări terminologice. Natura simulației _____	70
4.2.2. Condițiile de valabilitate ale simulației _____	71
4.2.3. Formele simulației. Delimitări _____	72
4.2.4. Simulația prin interpunere de persoane și mandatul fără reprezentare _____	73
4.2.5. Efectele simulației _____	74
4.2.6. Considerații privind acțiunea în simulație _____	75
4.2.7. Acțiunea în simulație și acțiunea oblică (subrogatorie) _____	77
4.2.8. Acțiunea în simulație și acțiunea revocatorie (pauliană) _____	77
<i>Secțiunea a 4-a. Efectele speciale ale contractelor sinalagmatice</i> _____	77
§1. Excepția de neexecutare (<i>exceptio non adimpleti contractus</i>) _____	78
1.1. Noțiune, reglementare _____	78
1.2. Fundament _____	79
1.3. Condiții _____	79
1.3.1. Condiții care privesc obligațiile contractuale _____	79
1.3.2. Condiția privind invocarea excepției de neexecutare _____	80
1.4. Efecte _____	81
§2. Rezoluțiunea, rezilierea și reducerea prestațiilor _____	81
2.1. Noțiune. Reglementare _____	81
2.2. Fundament _____	82
2.2.1. Codul civil de la 1865 _____	82
2.2.2. Reglementarea actuală _____	83
2.3. Rezoluțiunea judiciară _____	83
2.4. Rezoluțiunea unilaterală _____	85
2.4.1. Reglementare, definiție _____	85
2.4.2. Condițiile rezoluțiunii unilaterale _____	85
2.5. Rezoluțiunea convențională _____	86
2.6. Efectele rezoluțiunii _____	88
2.7. Rezoluțiunea și nulitatea contractului _____	89
2.8. Rezilierea contractelor sinalagmatice _____	89
2.9. Reducerea prestațiilor _____	89
§3. Riscul contractului _____	90
3.1. Noțiune. Reglementare _____	90
3.2. Imposibilitatea de executare _____	91
3.3. Riscul în contractele translativ de proprietate _____	91
Capitolul 2. Actul juridic unilateral de drept civil _____	92
<i>Secțiunea 1. Actul unilateral în Codul civil – „dispoziții generale”</i> _____	92
§1. Noțiune, terminologie, clasificări. Regim juridic _____	92
1.1. Noțiune _____	92

1.2. Aspecte terminologice _____	94
1.2.1. Autor – parte _____	94
1.2.2. Aspecte de sinonimie _____	96
1.2.3. Act unilateral, contract unilateral _____	96
1.2.4. Scurt traseu istoric privind actul unilateral _____	97
1.3. Clasificări și grupări ale actelor juridice unilaterale _____	98
1.4. Regimul juridic al actului unilateral _____	99
1.4.1. Condiții de fond _____	100
1.4.2. Condiții de formă _____	104
1.4.3. Efectele actului juridic unilateral _____	105
1.5. Actele unilaterale supuse comunicării _____	108
§2. Repere privind actele juridice unilaterale – sursă de obligații _____	109
2.1. Promisiunea unilaterală _____	109
2.2. Promisiunea publică de recompensă _____	111
2.2.1. Noțiune, trăsături, natură juridică _____	111
2.2.2. Revocarea promisiunii publice de recompensă _____	115
PARTEA A III-A. FAPTELE JURIDICE LICITE – SURSE OBLIGAȚIONALE _____	117
Capitolul 1. Gestiunea de afaceri _____	117
<i>Secțiunea 1. Noțiune _____</i>	<i>117</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Condițiile gestiunii de afaceri _____</i>	<i>118</i>
§1. Gerarea intereselor altei persoane _____	118
1.1. Conținutul gestiunii de afaceri _____	118
1.2. Inițiativa gerantului _____	119
§2. Intenția de a gera interesele altuia _____	122
§3. Oportunitatea gestiunii _____	124
§4. Imposibilitatea, pentru gerat, de a se ocupa de propriile afaceri _____	126
<i>Secțiunea a 3-a. Obligațiile gerantului _____</i>	<i>127</i>
§1. Obligația de înștiințare _____	127
§2. Continuarea gestiunii _____	127
§3. Diligența datorată de gerant _____	128
§4. Obligația de a da socoteală _____	128
<i>Secțiunea a 4-a. Gestiune fără reprezentare, gestiune cu reprezentare _____</i>	<i>129</i>
<i>Secțiunea a 5-a. Obligațiile gerantului _____</i>	<i>130</i>
§1. Rambursarea cheltuielilor _____	130
1.1. Categoriile de cheltuieli rambursabile _____	130
1.2. Împotrivirea beneficiarului gestiunii _____	130
1.3. Gestiunea inoportună _____	131
§2. Repararea prejudiciului _____	131
§3. Executarea obligațiilor generate în numele ori în beneficiul său [art. 1.337 alin. (2)] _____	132

<i>Secțiunea a 6-a. Indemnizarea gerantului</i>	132
<i>Secțiunea a 7-a. Ratificarea gestiunii</i>	134
Capitolul 2. Plata nedatorată	135
<i>Secțiunea 1. Noțiune</i>	135
<i>Secțiunea a 2-a. Condițiile plății nedatorate</i>	136
§1. Efectuarea unei plăți	136
§2. Intenția de a stinge o datorie	136
§3. Absența datoriei	136
§4. Eroarea	137
<i>Secțiunea a 3-a. Situații în care nu este plată nedatorată</i>	138
<i>Secțiunea a 4-a. Efectele plății nedatorate</i>	139
§1. Acțiunea în restituire	139
§2. Problema prestațiilor executate în temeiul unui act juridic nul	139
§3. Plata primită cu bună-credință de creditor	140
§4. Restituirea plății anticipate	141
4.1. Noțiune	141
4.2. Reguli aplicabile restituirii	142
4.2.1. Restituirea plății nedatorate	142
4.2.2. Deteriorarea sau scăderea de valoare a bunului	143
Capitolul 3. Îmbogățirea fără justă cauză	144
<i>Secțiunea 1. Noțiune</i>	144
<i>Secțiunea a 2-a. Condiții. Efecte</i>	145
§1. Condițiile îmbogățirii fără justă cauză	145
§2. Efectele îmbogățirii fără just temei	147
2.1. <i>Actio de in rem verso</i>	147
2.2. Îmbogățirea justificată	148
2.3. Condițiile restituirii	149
2.4. Caracterul subsidiar	150
PARTEA A IV-A. RĂSPUNDEREA CIVILĂ	153
Capitolul 1. Coordonatele generale ale răspunderii civile	153
<i>Secțiunea 1. Răspunderea civilă – noțiune, forme</i>	153
§1. Preliminarii	153
1.1. Noțiunea răspunderii civile	153
1.2. Formele răspunderii civile	154
§2. Unitate/dualitate în răspunderea civilă	155
§3. Dreptul de opțiune	158
§4. Răspunderea civilă a profesioniștilor	160
§5. Obligațiile necontractuale în dreptul internațional privat	161

<i>Secțiunea a 2-a. Condițiile răspunderii civile delictuale</i> <i>(extracontractuale)</i> _____	163
§1. Fapta ilicită _____	163
1.1. Reglementare _____	163
1.2. Noțiuni _____	164
1.3. Caracteristici _____	165
1.4. Autonomie _____	165
§2. Prejudiciul _____	166
2.1. Noțiuni _____	166
2.2. Aspecte privind regimurile speciale de indemnizare _____	166
2.2.1. Prevederile Codului civil român _____	166
2.2.2. Pagubele generate de produsele cu defecte _____	168
2.2.2.1. Domeniul de aplicare a Legii nr. 240/2004 _____	168
2.2.2.2. Temeiul răspunderii pentru prejudiciu _____	169
2.2.2.3. Condițiile acțiunii în reparație. Prejudicii reparabile _____	169
2.2.2.4. Situații în care prejudiciul nu va fi reparat _____	170
2.2.3. Daunele nucleare _____	171
2.2.3.1. Cadrul normativ _____	171
2.2.3.2. Prejudiciile pentru care intervine răspunderea _____	172
2.2.3.3. Persoane responsabile. Cazurile în care nu se răspunde pentru prejudiciu _____	173
2.2.4. Prejudiciul ecologic _____	173
2.2.4.1. Definiții în legislația specială _____	173
2.2.4.2. Fundamentul răspunderii pentru daune ecologice _____	174
2.2.4.3. Repararea prejudiciului ecologic _____	174
2.2.5. Prejudiciile cauzate prin erori judiciare _____	175
2.2.6. Prejudiciile cauzate prin acte administrative ilicite ale autorităților publice _____	176
§3. Cauzalitatea _____	177
3.1. Definiție. Reglementare _____	177
3.2. Prejudiciul generat de un complex de împrejurări _____	178
§4. Vinovăția _____	179
4.1. Noțiune. Terminologia noului Cod civil _____	179
4.2. Elementele vinovăției _____	180
4.3. Formele vinovăției civile _____	181
4.4. Gradele culpei _____	181
4.5. Criterii particulare de apreciere a vinovăției în Codul civil _____	182
4.6. Vinovăția în cazul profesioniștilor _____	183
Capitolul 2. Formele răspunderii civile delictuale _____	185
<i>Secțiunea 1. Răspunderea pentru fapta proprie a persoanei fizice</i> _____	185
§1. Drept subiectiv civil și interes legitim _____	185
1.1. Drept subiectiv civil – interes indemnizabil _____	185

1.2. Indemnizarea interesului legitim. Traseu jurisprudențial și doctrinar _____	188
§2. Cerințele interesului indemnizabil – <i>de lege lata</i> _____	190
2.1. Noțiune și reglementare _____	190
2.2. Situații de fapt indemnizate sub genericul interesului _____	194
2.3. Limitele indemnizării interesului _____	196
<i>Secțiunea a 2-a. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de minor sau de persoana care beneficiază de consiliere judiciară sau de tutelă specială (art. 1.372 C. civ.) _____</i>	197
§1. Retrospectiva reglementării. Actuala stare legislativă _____	197
§2. Domeniul de aplicare al art. 1.372 alin. (1) C. civ. _____	204
2.1. Persoanele pentru care se angajează răspunderea _____	204
2.2. Persoanele care răspund _____	206
§3. Fundamentul răspunderii _____	208
§4. Condițiile răspunderii _____	209
4.1. Condițiile generale _____	209
4.2. Condițiile speciale _____	210
§5. Repararea prejudiciului în ipoteze speciale. Exonerări. Acțiunea în regres _____	210
5.1. Ipoteza în care autorul faptei nu are discernământ _____	210
5.2. Cauze de exonerare de răspundere _____	211
5.3. Regresul _____	211
<i>Secțiunea a 3-a. Răspunderea comitenților pentru prepuși _____</i>	212
§1. Terminologie. Condițiile răspunderii _____	212
1.1. Terminologie _____	212
1.2. Condițiile răspunderii comitenților pentru prepuși _____	212
1.3. Fundamentul reparării prejudiciului conform art. 1.373 C. civ. _____	215
1.4. Mecanismul reparării pagubei _____	215
<i>Secțiunea a 4-a. Răspunderea pentru animale/pentru lucruri, în general/pentru ruina edificiului _____</i>	216
§1. Răspunderea pentru animale _____	216
1.1. Sediul materiei. Domeniu de aplicare _____	216
1.2. Fundamentul răspunderii _____	217
§2. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de lucruri, în general _____	218
2.1. Sediul materiei _____	218
2.2. Condițiile răspunderii pentru lucruri, în general. Efecte _____	219
§3. Paza lucrului/paza animalului – condiție specială de angajare a răspunderii _____	221
§4. Răspunderea pentru ruina edificiului _____	222
§5. Alte cazuri de răspundere pentru prejudiciu _____	223
§6. Exonerări _____	223

<i>Secțiunea a 5-a. Răspunderea persoanei juridice pentru prejudiciul cauzat prin fapte ilicite</i> _____	224
§1. Raporturile cu terții _____	224
§2. Raporturile dintre persoana juridică și organul de conducere _____	225
§3. Răspunderea persoanei juridice pentru prejudicii nepatrimoniale _____	226
Capitolul 3. Repararea prejudiciului _____	231
<i>Secțiunea 1. Principiile reparării prejudiciului</i> _____	231
§1. Repararea integrală a prejudiciului _____	231
1.1. Reglementarea noului Cod civil român _____	231
1.2. Semnificația și conținutul principiului reparării integrale _____	232
1.3. Componentele prejudiciului reparabil din perspectiva principiului reparării integrale _____	235
1.4. Cheltuielile efectuate de victimă pentru evitarea sau pentru limitarea prejudiciului _____	236
1.5. Pierderea șansei de a obține un avantaj sau de a evita o pagubă _____	237
1.5.1. Reglementarea pierderii șansei în noul Cod civil român _____	237
1.5.2. Noțiune, trăsături caracteristice ale prejudiciului care constă în pierderea șansei _____	238
1.5.3. Evaluarea șansei pierdute _____	240
§2. Repararea în natură a prejudiciului _____	241
2.1. Noțiune. Sediul materiei _____	241
2.2. Stabilirea despăgubirilor _____	242
<i>Secțiunea a 2-a. Formele prejudiciilor civile. Formele reparației</i> _____	243
§1. Aspecte de terminologie _____	243
§2. Clasificări ale prejudiciilor civile _____	244
2.1. Prejudiciu material, prejudiciu nepatrimonial _____	244
2.1.1. Prejudiciul material _____	244
2.1.2. Prejudiciul nepatrimonial _____	246
2.1.2.1. Noțiune _____	246
2.1.2.2. Delimitări _____	249
2.2. Prejudiciu cauzat patrimoniului, prejudiciu cauzat persoanei _____	251
2.2.1. Delimitări _____	251
2.2.2. Componente _____	252
2.2.3. Cheltuielile efectuate pentru limitarea sau pentru evitarea prejudiciului _____	253
2.2.4. Obligația de a diminua prejudiciul sau de a evita agravarea prejudiciului _____	254
2.2.4.1. Documente internaționale. Legislație națională _____	254
2.2.4.2. Practică judiciară _____	255
2.3. Prejudiciu material, prejudiciu corporal, prejudiciu moral _____	256
2.3.1. Prejudiciu patrimonial – prejudiciu nepatrimonial _____	256
2.3.2. Prejudiciu material, prejudiciu corporal, prejudiciu moral _____	256

2.3.3. Prevederile noului Cod civil român _____	260
2.3.4. Problema baremizării în materia prejudiciului corporal _____	260
2.3.5. Varietățile prejudiciului corporal _____	263
2.4. Alte clasificări ale prejudiciilor _____	266
2.4.1. Prejudiciu extracontractual, prejudiciu contractual _____	266
2.4.2. Prejudiciu individual, prejudiciu colectiv, prejudiciu în masă _____	266
2.4.3. Prejudicii instantanee, prejudicii succesive _____	267
2.4.4. Prejudiciu previzibil, prejudiciu imprevizibil _____	268
2.4.5. Alte clasificări _____	268
§3. Formele reparației _____	268
3.1. Obiectul reparației _____	268
3.2. Răspunderea solidară și raporturile între debitori. Regresul _____	269
3.3. Formele reparației _____	270
3.3.1. Repararea în natură – principiu al reparării pagubei _____	270
3.3.2. Repararea prin echivalent (echivalența pagubă – indemnizație) _____	271
3.3.2.1. Modalitățile de plată _____	271
3.3.2.2. Stabilirea despăgubirii prin acordul părților _____	271
3.3.2.3. Acordul părților consemnat în hotărârea de expedient _____	272
3.3.2.4. Prestațiile periodice _____	273
3.3.2.5. Data evaluării prejudiciului _____	275
<i>Secțiunea a 3-a. Prejudiciul în prezența cauzelor justificative</i> _____	276
§1. Legitima apărare _____	276
1.1. Noțiune, condiții _____	276
1.2. Repararea prejudiciului conform art. 1.360 alin. (2) și art. 1.362 C. civ. _____	278
§2. Starea de necesitate _____	280
2.1. Noțiune _____	281
2.2. Condiții _____	281
§3. Divulgarea secretului comercial _____	283
3.1. Secretul comercial – cauză exoneratoare de răspundere în noul Cod civil _____	283
3.2. <i>De lege ferenda</i> _____	284
§4. Îndeplinirea unei activități impuse ori permise de lege sau executarea ordinului superiorului _____	287
§5. Exercițiul drepturilor subiective _____	288
5.1. <i>Neminem laedit qui suo jure utilitur</i> _____	288
5.2. Exercițiul dreptului subiectiv _____	289
5.3. Abuzul de drept – graniță a exercițiului dreptului subiectiv _____	291
§6. Consimțământul victimei. Problema acceptării riscurilor _____	291
6.1. Consimțământul victimei _____	291
6.1.1. Prejudiciile cauzate bunurilor _____	292
6.1.1.1. Clauzele de excludere a răspunderii civile _____	292

6.1.1.2. Clauzele care limitează răspunderea _____	293
6.1.2. Prejudiciile cauzate integrității fizice sau psihice ori sănătății _____	293
6.1.2.1. Regula _____	293
6.1.2.2. Excepții de la regula statuată în art. 1.355 alin. (3) C. civ. _____	294
6.1.3. Domeniul medical _____	294
6.1.3.1. Consimțământul – condiție a evitării malpraxisului _____	294
6.1.3.2. Obligația de informare – condiție prealabilă exprimării consimțământului pacientului. Obiectul informării medicale _____	296
6.1.4. Activitățile sportive _____	297
6.2. Acceptarea riscurilor _____	298
6.2.1. Semnificații _____	298
6.2.2. Arie de aplicare _____	298
§7. Forța majoră și cazul fortuit _____	299
7.1. Preliminarii _____	299
7.2. Forța majoră _____	301
7.3. Cazul fortuit _____	304
§8. Fapta victimei sau fapta terțului _____	305
§9. Anunțuri privitoare la răspundere _____	306
Capitolul 4. Răspunderea civilă contractuală _____	308
<i>Secțiunea 1. Noțiune. Condiții _____</i>	<i>308</i>
§1. Considerații privind noțiunea de răspundere civilă contractuală _____	308
§2. Condițiile răspunderii civile contractuale _____	309
2.1. Fapta ilicită _____	309
2.2. Prejudiciul _____	309
2.3. Raportul de cauzalitate _____	313
2.4. Vinovăția _____	313
<i>Secțiunea a 2-a. Daunele-interese _____</i>	<i>315</i>
§1. Noțiune, clasificare _____	315
§2. Evaluarea daunelor-interese _____	315
2.1. Evaluarea judiciară _____	316
2.2. Evaluarea convențională _____	317
2.2.1. Clauza penală (art. 1.538-1.543 C. civ.) _____	317
2.2.2. Clauza de arvună _____	319
2.3. Evaluarea legală _____	319
<i>Secțiunea a 3-a. Punerea în întârziere a debitorului _____</i>	<i>320</i>
§1. Noțiune. Modalități de punere în întârziere _____	320
§2. Punerea de drept în întârziere _____	321
§3. Efectele punerii în întârziere _____	321
<i>Secțiunea a 4-a. Convenții de modificare a răspunderii contractuale _____</i>	<i>322</i>

Capitolul 5. Dreptul de gaj general al creditorilor. Garanțiile obligațiilor.

Cauzele de preferință	323
<i>Secțiunea 1. Dreptul de gaj general al creditorilor</i>	323
§1. Noțiune	323
§2. Gajul general – garanție generală a creditorilor	323
§3. Gajul general – garanție specializată	324
<i>Secțiunea a 2-a. Garanțiile generale ale obligațiilor</i>	325
§1. Acțiunea oblică	325
1.1. Noțiune, justificare	325
1.2. Domeniul de aplicare	325
1.3. Condițiile acțiunii oblice	326
1.4. Efectele acțiunii oblice	327
§2. Acțiunea revocatorie (pauliană)	328
2.1. Noțiune, natură juridică	328
2.2. Actele care pot fi revocate prin acțiunea pauliană	329
2.3. Condițiile acțiunii pauliene	329
2.4. Efectele acțiunii revocatorii	330
<i>Secțiunea a 3-a. Garanțiile personale</i>	331
§1. Fideiusiunea	331
1.1. Noțiune, feluri	331
1.1.1. Noțiune	331
1.1.2. Felurile fideiusiunii	331
1.2. Caractere juridice	332
1.3. Condiții cu privire la persoana fideiusorului	334
1.4. Efectele fideiusiunii	335
1.5. Încetarea fideiusiunii	338
§2. Scrisoarea de garanție	339
§3. Scrisoarea de confort	340
<i>Secțiunea a 4-a. Cauzele de preferință</i>	341
§1. Privilegiile	341
1.1. Definiere, natură, caractere juridice	341
1.1.1. Definiție, natură juridică	341
1.1.2. Caracterele privilegiilor	342
1.2. Clasificarea privilegiilor	342
1.3. Concursul cauzelor de preferință	342
1.3.1. Regulile concursului	342
1.4. Stingerea privilegiilor	343
§2. Ipoteca	343
2.1. Dreptul de ipotecă – noțiune, natură și caractere juridice	343
2.1.1. Noțiune	343
2.1.2. Natura juridică	344
2.1.2. Caracterele ipotecii	344
2.2. Varietăți de ipoteci	345

2.3. Constituirea și publicitatea ipotecii _____	347
2.3.1. Constituirea ipotecii _____	347
2.3.2. Formele de publicitate _____	348
2.4. Efectele și stingerea dreptului de ipotecă _____	348
2.4.1. Efectele ipotecii _____	348
2.4.2. Stingerea ipotecii _____	349
§3. Gajul _____	350
3.1. Reglementare, precizări terminologice. Tipuri de gaj _____	350
3.2. Noțiunea și caracterele juridice ale contractului de gaj _____	351
3.3. Constituirea și efectele gajului _____	352
3.3.1. Constituirea gajului _____	352
3.3.1.1. Condiții privind părțile contractante _____	352
3.3.1.2. Condiții care privesc bunul gajat _____	352
3.3.1.3. Publicitatea gajului _____	353
3.3.2. Efectele gajului _____	353
3.3.2.1. Drepturile creditorului gajist _____	354
3.3.2.2. Obligațiile creditorului gajist _____	354
3.3.2.3. Drepturile debitorului _____	355
3.3.2.3. Obligațiile debitorului _____	355
3.4. Executarea și stingerea gajului _____	355
3.4.1. Executarea gajului _____	355
3.4.2. Stingerea gajului _____	355
§4. Dreptul de retenție _____	356
4.1. Considerații privind dreptul de retenție _____	356
4.2. Caracterele dreptului de retenție _____	357
4.3. Opozabilitatea și stingerea dreptului de retenție _____	358

PARTEA A V-A. MODALITĂȚILE OBLIGAȚIILOR. CIRCUITUL OBLIGAȚIILOR _____ 359

Capitolul 1. Modalitățile obligațiilor. Obligațiile complexe _____ 359

Secțiunea 1. Modalitățile obligațiilor _____ 359

§1. Modalitățile obligațiilor. Dispoziții generale _____	359
§2. Condiția _____	359
2.1. Noțiune _____	359
2.2. Clasificare _____	360
2.3. Efectele condiției _____	360
2.4. Constatarea îndeplinirii condiției _____	361
§3. Termenul _____	362
3.1. Obligația afectată de termen _____	362
3.1.1. Definiție _____	362
3.1.2. Nerealizarea evenimentului _____	362
3.2. Categoriile de termene _____	363
3.2.1. Categoriile de termene în noul Cod civil _____	363
3.2.1.1. Termen suspensiv, termen extinctiv _____	363

3.2.1.2. Termen stabilit de părți, termen stabilit de instanță, termen prevăzut de lege _____	365
3.2.1.3. Termenul de grație _____	365
3.2.2. Clasificări în doctrină _____	366
3.3. Stabilirea judiciară a termenului _____	367
3.3.1. Reglementare _____	367
3.3.2. Aplicații particulare _____	367
3.4. Beneficiul termenului _____	368
3.5. Decăderea din beneficiul termenului _____	369
3.5.1. Noțiune, reglementare _____	369
3.5.2. Ipoteze legale de decădere din beneficiul termenului _____	370
3.5.3. Inopozabilitatea decăderii din termen _____	372
3.6. Exigibilitatea anticipată _____	373
<i>Secțiunea a 2-a. Obligațiile complexe</i> _____	374
§1. Obligațiile alternative _____	374
1.1. Noțiune _____	374
1.2. Efectele obligațiilor alternative _____	374
1.2.1. Dacă alegerea aparține debitorului, obligația facultativă produce următoarele efecte _____	374
1.2.2. În cazul în care creditorul este cel îndreptățit să aleagă, efectele obligației alternative sunt diferite (art. 1.465 C. civ.) ____	375
§2. Obligațiile facultative _____	375
2.1. Noțiune _____	375
2.2. Efecte _____	375
§3. Obligații divizibile _____	376
3.1. Noțiune _____	376
3.2. Regim juridic _____	376
§4. Obligațiile indivizibile – excepție de la divizibilitate _____	376
4.1. Noțiune, reglementare _____	376
4.2. Efectele obligațiilor indivizibile _____	377
§5. Obligațiile solidare – excepție de la divizibilitate _____	378
5.1. Solidaritatea – excepție de la divizibilitatea obligațiilor _____	378
5.2. Solidaritatea activă _____	378
5.3. Solidaritatea pasivă _____	379
Capitolul 2. Transmiterea, transformarea și stingerea obligațiilor _____	381
<i>Secțiunea 1. Transmiterea și transformarea obligațiilor</i> _____	381
§1. Cesiunea de creanță _____	381
2.1. Noțiune, obiect _____	381
2.1.1. Definiție _____	381
2.1.2. Creanțe care pot fi cesionate. Creanțe excluse _____	381
2.1.3. Tipuri de cesiune de creanță _____	382
2.2. Condițiile cesiunii de creanță _____	382

2.3. Efectele cesiunii de creanță între părți _____	383
2.3.1. Efectul translativ al cesiunii _____	383
2.3.2. Garanțiile datorate de cedent _____	384
2.4. Efectele cesiunii cu privire la terți _____	384
2.4.1. Efecte cu privire la debitorul cedat _____	384
2.4.2. Efecte cu privire la alți cesionari ai aceleiași creanțe _____	385
2.4.3. Efecte cu privire la creditorii cedentului _____	385
2.4.4. Efecte între cesionar și debitorul cedat _____	386
§2. Subrogația _____	386
2.1. Noțiune, sediul materiei. Tipuri de subrogație _____	386
2.1.1. Izvoarele subrogației _____	386
2.1.2. Tipuri de subrogație _____	387
2.1.3. Subrogația legală _____	388
2.2. Efectele subrogației (art. 1.597 C. civ.) _____	388
§3. Preluarea de datorie _____	389
3.1. Noțiune _____	389
3.2. Modalitățile și efectele preluării de datorie. Ineficacitatea preluării datoriei _____	389
§4. Novația _____	390
4.1. Noțiune _____	390
4.2. Condițiile novației _____	391
4.2.1. Succesiunea a două obligații diferite _____	391
4.2.2. Intenția de a nova _____	392
4.3. Efectele novației _____	392
<i>Secțiunea a 2-a. Modurile de stingere a obligațiilor</i> _____	393
§1. Considerații privind mijloacele de stingere a obligațiilor _____	393
§2. Plata _____	394
2.1. Definiție. Temeiul plății _____	394
2.1.1. Definiție _____	394
2.1.2. Temeiul plății _____	395
2.2. Condițiile plății _____	396
2.2.1. Diligența cerută în efectuarea plății _____	396
2.2.2. Indivizibilitatea plății _____	398
2.2.3. Locul plății _____	399
2.2.4. Data plății _____	400
2.3. Cheltuielile plății _____	402
§3. Subiectele plății. Imputația plății _____	403
3.1. Subiectele plății _____	403
3.1.1. Persoanele care pot face plata _____	403
3.1.2. Persoanele care pot primi plata _____	405
3.1.3. Plata făcută unui terț _____	406
3.1.4. Plata făcută unui creditor aparent _____	407

3.2. Imputația plății _____	408
3.2.1. Codul civil de la 1865 _____	408
3.2.2. Noua reglementare a imputației plății _____	409
3.2.2.1. Imputația convențională _____	409
3.2.2.2. Imputația unilaterală _____	409
3.2.2.3. Imputația legală _____	411
§4. Compensația _____	412
4.1. Noțiunea și utilitatea practică a compensației _____	412
4.2. Compensația legală _____	413
4.2.1. Generalități _____	413
4.2.2. Creanțe ce pot fi compensate _____	413
4.2.3. Cazuri în care nu operează compensația legală _____	413
4.2.4. Efectele compensației legale _____	414
4.3. Compensația convențională _____	414
4.4. Compensația judiciară _____	414
§5. Confuziunea _____	414
5.1. Noțiune _____	414
5.2. Efectele confuziunii _____	415
§1. Darea în plată _____	415
1.1. Noțiune și reglementare _____	415
1.2. Legea nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite _____	417
§7. Imposibilitatea fortuită de executare a obligațiilor _____	419
7.1. Noțiune _____	419
7.2. Condițiile și efectele imposibilității fortuite de executare _____	420
BIBLIOGRAFIE _____	421

CĂLINA JUGASTRU

DREPT CIVIL.
OBLIGAȚIILE

Editura
Stamangiu
2023

a pagubelor materiale nu poate constitui o reparație integrală. Dacă banii nu pot desigur restabili situația anterioară, ei permit unor asemenea nenorociți, lipsiți de bucuriile și mulțumiile firești ale condiției umane, să încerce să le înlocuiască, pe cât cu puțință, cu alte satisfacții morale. Nu este vorba de a transforma o durere sufletească în izvor de câștig, ci de a alina, prin mijlocirea reparațiunii bănești, condițiile de viață alterate ale victimei”^[1].

După 1990, unele prevederi din legi speciale au făcut referiri sau trimiteri succinte la pagubele corporale.

2.3.3. Prevederile noului Cod civil român

Codul civil conține dispoziții cuprinzătoare referitoare la repararea celor trei varietăți de prejudicii: patrimoniale, corporale și nepatrimoniale^[2]. Este, de fapt, prima reglementare care face trimitere expresă la pagubele corporale și la prejudiciile nepatrimoniale, într-un spațiu generos.

Din prevederile sale rezultă cu claritate cel puțin două chestiuni: legiuitorul reglementează, aparte, prejudiciul rezultat din vătămarea integrității corporale sau a sănătății; consacră explicit categoria prejudiciului nepatrimonial, care este cuprinsă în părți distincte ale Codului.

Semnalul legislativ este pozitiv, cu atât mai mult cu cât repararea integrală este consacrată expres, la nivel de principiu al răspunderii civile. Reglementarea distinctă a formelor prejudiciilor civile este expresia regulii reparării integrale: *réparer tout le préjudice, rien que le préjudice*.

Vătămarea integrității sau a sănătății antrenează, în majoritatea situațiilor, urmări dăunătoare, economice și neeconomice. Unele dintre consecințe privesc victima directă (imediată), altele se repercutează asupra altor persoane (victime prin ricoșeu); unele dintre consecințe afectează patrimoniul victimei directe sau al victimelor prin ricoșeu, altele ating sănătatea, integritatea corporală sau conduc la decesul victimei directe.

Clasificarea tripartită se regăsește, actualmente, atât în doctrină, cât și în legislațiile anumitor state. Codul civil al provinciei Quebec enumeră, între prejudiciile reparabile, prejudiciul corporal, moral și material, separat pentru răspunderea delictuală (art. 1.457) și pentru răspunderea contractuală (art. 1.458).

2.3.4. Problema baremizării în materia prejudiciului corporal

Existența baremurilor este produsul finit generat de practica dificilă a indemnizării prejudiciului corporal. Lipsa criteriilor legale, diferențele semnificative (care

[1] M. ELIESCU, *Răspunderea civilă delictuală*, Ed. Academiei, București, 1972, p. 108-109.

[2] A se vedea, L. TOMA-DĂUCEANU, *Reparația pecuniară a prejudiciului nepatrimonial cauzat persoanelor fizice*, în R.R.D.P. nr. 3-4/2021, p. 638-669.

există și în cadrul aceluiași sistem judiciar, dar și de la stat la stat) – sunt doar câțiva factori care reclamă o linie de conduită caracterizată printr-o (relativă) convergență. Undeva, poate fi înțeleasă precauția de a nu legifera (deocamdată) criteriilor clare de indemnizare, cât timp, prejudiciul corporal se dovedește a avea o doză de cameleonism. Prejudiciul de agrement este un exponent elocvent al schimbărilor, întrucât modul în care instanțele de judecată au înțeles conținutul acestuia (și, prin urmare, modul în care au procedat la indemnizare) reflectă concepția vremii sau epocii respective.

„Evidența” prejudiciilor corporale este utilă. Categorie de categorie, indemnizarea poate evita suprapunerile. Un accident de circulație care generează un evantai de prejudicii (materiale, morale) implică identificarea fiecărui prejudiciu (atunci când nu se indemnizează, global, prejudiciul corporal). În raport de circumstanțele concrete, vor fi avute în vedere prejudiciul corporal anterior consolidării leziunilor și, respectiv, prejudiciul corporal ulterior datei consolidării.

Atât timp cât nu există unanimitate (consacrată legislativ), în ce privește categoriile prejudiciului corporal, sarcina practicianului rămâne dificilă. Într-un context dat, al unei multitudini de leziuni, subzistă cel puțin două riscuri. În ipoteza cererilor de indemnizare, aflate pe rolul instanțelor de judecată, este posibil ca prejudiciile să nu fie riguros identificate. Apoi, există riscul ca încadrarea consecințelor dăunătoare în categorii ale prejudiciului corporal să fie eronat efectuată sau (în cel mai fericit caz) să fie un demers concretizat neunitar în practică. Cel de al doilea aspect este (aproape) palpabil în practica judiciară: prejudiciul sexual ar putea fi inclus în prejudiciul de agrement (în sensul că, o sumă de bani corespunde la două categorii distincte de prejudicii; pierderea speranței de a realiza un proiect de viață familială normală ar putea fi un prejudiciu înglobat în prejudiciul de agrement sau în *pretium doloris*, fără să se bucure de indemnizare separată). Majoritar, instanțele din țara noastră nu privesc distinct prejudiciul corporal rezultat înainte de consolidare și prejudiciul corporal generat după data consolidării.

Astfel de variațiuni, în nominalizarea categoriilor prejudiciului corporal, sunt expresia lipsei de unitate practică, la nivel național. Acesta este momentul la care intervine baremizarea, al cărei rol este să unifice concepțiile, tezele de doctrină și practica judiciară. Pe de altă parte, examinarea baremurilor relevă categorisiri variate/ diferite ale prejudiciilor corporale. Utilizarea nomenclaturilor prejudiciului nu constituie însă garanția unificării practicii indemnizării.

Din această perspectivă, apare ca realist dezideratul convergenței, unanimitatea fiind o utopie. Raportarea la un barem anume, ar veni în întâmpinarea cerințelor de a fi indemnizate toate prejudiciile corporale și de a evita dubla indemnizare. Examinând prejudiciile baremizate, practicianul (magistratul, de pildă) ar avea posibilitatea de a verifica, simplu, corespondența barem-situația victimei și ar proceda la indemnizare, categorie per categorie.

Elaborarea unor nomenclaturi ale prejudiciului corporal apare ca preocupare notabilă a anilor 2000, având ca premisă soluții naționale de practică neunitară. Într-o formulare ce aparține grupului de lucru coordonat de Jean-Pierre Dintilhac,

scopul elaborării nomenclurii prejudiciului corporal este de a răspunde victimelor, care se poziționează în așteptarea unei optime identificări și previzibilități, în ce privește daunele corporale susceptibile de indemnizare^[1]. În termeni asemănători, raportul întocmit de grupul de lucru coordonat de Yvonne Lambert-Faivre atestă o stare de fapt ce pune în evidență lipsa de transparență în practica evaluării și indemnizării prejudiciului corporal, precum și absența definițiilor diferitelor categorii de prejudicii corporale. Armonizarea criteriilor de indemnizare are ca premisă punerea la dispoziție a unei nomenclaturi comune prejudiciilor corporale. Inițial dedicată facilitării misiunii de indemnizare din partea organismelor sociale, tema nomenclurii prejudiciului corporal a captat preocupările specialiștilor din domenii diverse.

Finalitatea despăgubirii victimei parcurge două etape: evaluarea prejudiciului și evaluarea despăgubirii. Ambele operațiuni reflectă o realitate cu dublă valență: faptică și juridică. Ambele proceduri trebuie desfășurate sub semnul preciziei, cu marca echității. Evaluarea riguroasă a prejudiciului corporal este premisa indemnizării juste. Repertoarul categoriilor prejudiciului corporal și baremul valorilor indemnizației facilitează sarcina instanțelor de judecată, deschide calea indemnizării echitabile și favorizează o jurisprudență unitară. Beneficiile reperelor legislative în evaluare/despăgubire sunt incontestabile.

Atât de dificila sarcină de a „repune în situația anterioară” este, în mod realist, considerată o (adevărată) ficțiune – întrucât unele atingeri corporale sunt iremediabile. Magistratul este pus în situația de a „șterge” consecințele sociale pentru situații de fapt aparent ireversibile^[2]. În expresia președintelui Dintilhac – evocat, cu fiecare prilej al aplicării nomenclurii care îi poartă numele – principiul reparării integrale este o „utopie constructivă”, în materia prejudiciului corporal. „A abandona sau, din contră, a privilegia unul din cei doi versanți ai reparării integrale (*tout le préjudice, rien que le préjudice*) va reveni, fie pentru a părăsi aria posibilului indemnizând dincolo de ceea ce poate suporta societatea, fie negând singularitatea atingerii individuale și tarifând-o pe bază de barem”^[3].

Oricare dintre nomenclaturile propuse are imperfecțiuni. După cum, fiecare dintre acestea are meritul utilității (și este o soluție ce poate fi ajustată de către magistrat, în procesul evaluării), pe terenul alternativei inexistenței reperelor de drept pozitiv.

^[1] *Rapport du groupe de travail chargé d'élaborer une nomenclature des préjudices corporels* (grupul de lucru a fost coordonat de Jean-Pierre Dintilhac), p. 1, <https://www.vie-publique.fr/rapport/28092-rapport-du-groupe-de-travail-charge-delaborer-une-nomenclature-des-prej>, consultat la 25 martie 2023.

^[2] M. LE ROY, J.-D. LE ROY, F. BISBAL, *L'évaluation du préjudice corporel. Expertises-principes-indemnités*, op. cit., p. 9.

^[3] *Idem*, p. 10.

Nomenclatura Dintilhac este o nomenclatură-reper, ce conține trimiteri la alte nomenclaturi semnificative (cum este, nomenclatura Lambert-Faivre din 2003^[1]). Evantaiul prejudiciilor corporale este larg. Un examen atent conchide că descrierea, până la detaliu, a fiecărei categorii, are rolul de a delimita tipurile de prejudicii corporale, de a indemniza toate prejudiciile corporale prezente în speță și de a evita dubla indemnizare („*pour ne pas indemniser «plus», mais indemniser «mieux»*”^[2]).

2.3.5. Varietățile prejudiciului corporal

Categorie complexă, prejudiciul corporal al victimei directe reunește două componente: componenta patrimonială și componenta nepatrimonială (căreia i se subsumează mai multe varietăți de prejudicii). Nu este obligatoriu, ca în toate situațiile, să se regăsească ambele componente; circumstanțele cazului dictează, în concret, inventarul consecințelor prejudiciabile. Segmentul economic (material) este mai puțin spectaculos. El este simplu de rezolvat, în virtutea calculelor ce conduc la o sumă acordabilă cu titlu de despăgubiri civile. Segmentul nepatrimonial include o sumă de prejudicii care, în timp, au dobândit propria individualitate. Precizăm că nu toate prejudiciile nepatrimoniale reunite sub genericul prejudiciului corporal întrunesc unanimitatea.

Unele varietăți sunt consacrate: prejudiciul care constă în suferințe fizice și psihice, prejudiciul estetic, prejudiciul de agrement. Alături de acestea, a fost inițiată ideea pierderii speranței de a realiza un proiect de viață familială normală, iar contribuțiile semnificative aparțin practicii judiciare și doctrinei franceze.

Suferințele îndurate se referă la ansamblul durerilor fizice și suferințelor de natură morală (depresii cauzate de gravitatea leziunilor sau de mediul spitalicesc, în cazul unei durate îndelungate a spitalizării)^[3]. Durerile fizice sunt experiențe senzoriale dezagreabile și sunt însoțite, în majoritatea cazurilor, de suferințe psihice (anxietate, sentiment de inferioritate din cauza handicapului; persoanele care conștientizează starea de paralizie sau de orbire și încearcă să își proiecteze o perspectivă de viață, parcurg traume psihice deosebite, pe lângă durerile fizice inerente). Chiar dacă durerile sunt mai intense pe un fond psihologic fragil, rolul determinant revine faptului juridic ilicit care este sursa prejudiciului.

Măsura suferințelor fizice și psihice este, din punctul de vedere al răspunderii civile, *pretium doloris* sau *le prix de la douleur*. Temeiul prim al acordării despăgubirilor îl constituie expertiza medicală, pentru evaluarea gravității suferințelor

^[1] Raportul privind indemnizarea prejudiciului corporal (elaborat de Y. LAMBERT-FAIVRE) este disponibil pe pagina <https://www.vie-publique.fr/rapport/26450-rapport-sur-lindemnisation-du-dommage-corporel>, consultată la 5 februarie 2023).

^[2] Raportul Lambert-Faivre, *op. cit.*, p. 3.

^[3] A se vedea, M. LE ROY, J.-D. LE ROY, F. BISBAL, *L'évaluation du préjudice corporel. Expertises-principes-indemnités*, 20e éd., LexisNexis, Paris, 2015, p. 165-166.